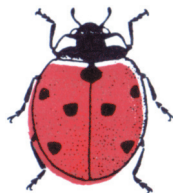
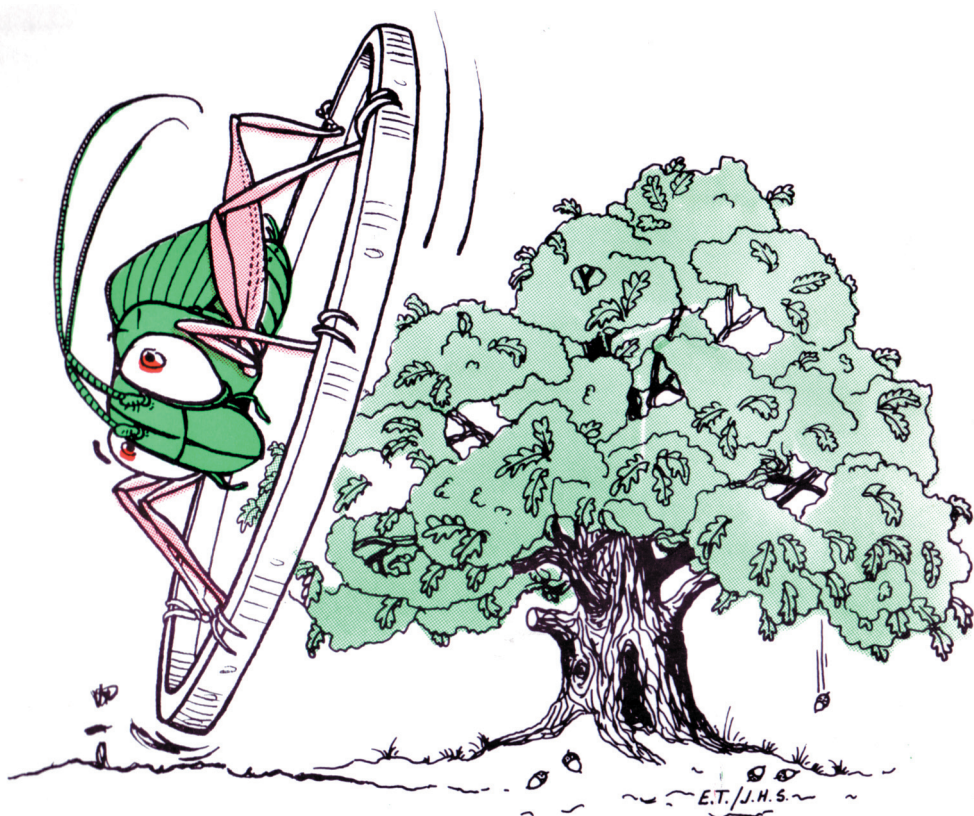

Insekt-Nytt

Medlemsblad for Norsk entomologisk forening

Årgang 10, nr. 3, 1985

EIKE-gresshoppe → side 6

Insekt-Nytt

Medlemsblad for Norsk entomologisk forening

Insekt-Nytt

Årgang 10, nr. 3, 1985

Redaksjonen

Preben Ottesen (red.)
Jan Henrik Simonsen
Erik Tunstad

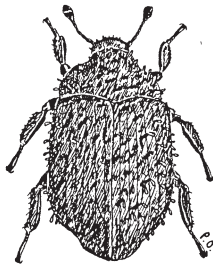
Redaksjonens adresse

Insekt-Nytt
Universitetet i Oslo
Biologisk institutt
Zoologisk avdeling
Postboks 1050 Blindern
0316 Oslo 3
Tlf.: (02) 45 45 40
Postgiro nr. 5 91 60 77

Sats: Tegn & Typer A/S
Lay-out, paste-up: Redaksjonen
Trykk: Naturtrykk, Natur og Ungdom

Insekt-Nytt utkommer med 4 nr. i året.

ISSN 0800-1804

Syncalypta cyclolepidia
Fam. Byrrhidae
(Pillebiller)

Insekt-Nytt presenterer populærvitenskaplige oversikts- eller temaartikler om insekters (inkl. edderkoppdyr og andre land-leddyr) økologi, systematikk, fysiologi, atferd, dyregeografi etc., likeledes artslister fra ulike områder eller habitater, ekskursjonsrapporter, naturvern-, nytte- og skadedyrstoff, bibliografier, biografier, historikk, «anekdoter», inn-samlings- og prepareringsteknikk, utstyrstips, bokanmeldelser m.m. Vi trykker også alle typer stoff som er relatert til Norsk entomologisk forening og dets lokalavdelinger: årsrapporter, regnskap, møte- og ekskursjons-rapporter, debattstoff etc. Opprop og kontaktannonser trykkes gratis for foreningens medlemmer. Språket er norsk (el. svensk, dansk).

Insekt-Nytt vil prøve å finne sin nisje der vi ikke overlapper med NEFs fagtidsskrift *Fauna norv. Ser. B*. Originale vitenskaplige undersøkelser, nye arter for ulike faunaregioner eller Norge etc. går fortsatt til fagtidsskriftet. Derimot er vi meget interesserte i artikler som omhandler «interessante og sjeldne funn», notater om arters habitatvalg og levevis etc., selv om det nødvendigvis ikke er «nytt».

Annonsepriser: 1/3 side: kr. 300,-, 1/2 side: kr. 400,-, 1/1 side: kr. 650,-. Ved bestilling av annonser i minst fire numre etter hverandre kan vi tilby 25% reduksjon i prisen.

Abonnement: Medlemmer av Norsk entomologisk forening får Insekt-Nytt (og Fauna norv. Ser. B) gratis tilsendt. Medlemskontingenten er for tiden kr. 90 pr. år. Henvendelse om medlemsskap i NEF sendes sekretæren: Trond Hofsvang, postboks 70, 1432 Ås-NLH. Separat abonnement på Insekt-Nytt koster kr. 40 pr. år, og betales over Insekt-Nytts postgiro 5 91 60 77.

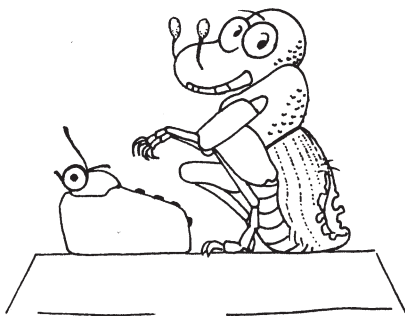
Tidsfrister for innlevering av stoff: nr. 1: 1/2, nr. 2: 1/5, nr. 3: 1/8, nr. 4: 1/11.

Redaksjonelt

Oslo-redaksjonens tredje utgave av Insekt-Nytt har herved sett dagens lys. Det er med stor lettelse vi nå ser at arbeidet er overkommelig, vesentlig takket være de mange fine innleggene som drypper inn. Lay-outmessig har det også stabilisert seg, og bladet vil i så måte trolig ikke endre seg særlig i årene framover.

Nå vil vi ikke akkurat påstå at det er helt uproblematisk å få tak i stoff. Bladet er bl.a. denne gangen noen sider kortere enn tidligere. Insekt-Nytts eks-redaktør, Oddvar Hanssen, sa så treffende her forleden at «leserne får hva de gir»!

Vi synes det er gledelig at det i dette nr. er så mye «samler-stoff». Vi håper dette kan fortsette. Men vi ønsker også sterkt populærvitenskapelige oversiktsartikler, noe som vi

mangler i dette nr. Det kommer vel derfor neppe som noen overraskelse at denne spalten, som så ofte før, avsluttes med en innstendig oppfordring til alle leserne: Gjør som Insekt-Nytts gamle faste skribent, Snoopy — forkle deg som barkbillen *Ips typographus* og sett igang, slik vår medarbeider Erik Tunstad ser det!

Det er molteår i år! Denne flua ser imidlertid ut til å være mest interessert i blomsten, hvor den tidlig i sommer engang fant både mat, ly og varme.

(Foto: Arne C. Nilssen, Tromsø Museum.)

Formannens Ord

Vi har fått en ny tilvekst blant våre lokalavdelinger, idet Østfold Entomologiske Forening ble stiftet 1.6. d.å. Vi har nå i alt åtte lokalavdelinger, fordelt fra Larvik i sør til Tromsø i nord. Selv om aktiviteten nok er noe ujevn, er det ingen tvil om at den samlede aktivitet når det gjelder entomologi i Norge i dag er høyere enn noensinne. Nye arter blir stadig funnet, og interessante detaljer i landets varierende faunistiske forhold blir stadig dokumentert.

Vi i styret synes denne situasjonen er gledelig, men innser at det fremdeles er langt fram før vi kan måle oss med våre naboland når det gjelder kjennskap til landets fauna. Som jeg tidligere har vært inne på i denne spalte, har styret en tid arbeidet med å etablere entomologiske stasjoner på særlig interessante steder rundt i landet. Meningen er at vi gjennom slike stasjoner skal kunne drive et mer systematisk og omfattende innsamlingsarbeide enn det vi hittil har maktet. Det første prosjektet på dette området ser nå ut til å bli en realitet, idet det arbeides konkret med å etablere en entomologisk stasjon i Lierne i Nord-Trøndelag. Lierne ligger øst for vannskillet, helt inn mot Sverige. Høyden over havet er bare litt over tre hundre meter, og vassdragene renner ut i Østersjøen. Det er således ingen barrierer mellom denne delen av Norge og den nordsvenske stor-skogen, som inneholder et utall av fauna-elementer som ikke er kjent i Norge. Våre undersøkelser til nå har vist at denne delen av Norge har en umåtelig rik og interessant insekt-fauna, og

mange arter som synes å være sjeldne i Nord-Sverige, forekommer vanlig i Lierne. I samarbeide med Muséet i Trondheim vil vi forsøke å etablere en entomologisk stasjon i Lierne fra og med sommeren 1986. Og alle entomologer som måtte være interessert i å arbeide i området vil selvsagt være velkomne til stasjonen.

Et annet gledelig trekk i utviklingen er at foreningen i år for første gang har mottatt støtte fra Miljøverndepartementet til sin virksomhet. Våre medlemmer vil vite at dette er noe vi har sloss for i mange år, og det faktum at vi nå omsider har fått slik støtte vil sette oss i enda bedre stand til å fungere i overensstemmelse med foreningens målsettinger.

Midt oppe i vår glede over de mange positive utviklingstrekk, fikk vi i sommer beskjeden om at vårt medlem Dag Einar Halvorsen er død. Dag Einar var et sentralt medlem i Larvik Insektklubb. Han har i lang tid vært sterkt plaget av astma, som flere ganger har holdt på å ta livet av ham. Til tross for sin sykdom var Dag Einar en ivrig og svært dyktig billesamler, som etterhvert fikk en fremragende arts-kunnskap. Han har gjort en rekke nyfunn for Vestfold, tildels av svært sjeldne arter. Han hadde nettopp innledet noe som trolig ville ha utviklet seg til å bli en lang rekke av publikasjoner da han døde. Han blir dypt savnet av oss som kjente ham.

Karl Erik Zachariassen
NEF's formann

En «levendefødende» Ichneumonidae

Fred Midtgaard

Planteveps parasitteres av en mengde snylteveps. Først og fremst tilhører parasittene underfamiliene Tryphoninae, Scolobatinae og Porizontinae (Ichneumonidae). Av disse er tryphoninene ektoparasitter og de to andre endoparasitter. Tryphoninene er den viktigste gruppe med et stort antall arter og slekter som parasitterer planteveps.

Vanligvis legges eggene hos disse på verten, hvor de så etter en tid klekkes, men hos to arter av slekten *Polyblastus* foregår «eggleggingen» på en meget spesiell måte.

Hunnen av *Polyblastus tener* Haberm. (Fig. 1) bruker ikke leggebrodde når eggene legges, eggene passerer bare basis av leggebrodde hvor det etterhvert samles en klynge på inntil 20 egg (Fig. 2).

Når larvene klekkes, oppsøker hunnen vertsdyret (som er *Prisiphora laricis*, *P. wesmaeli*, *P. erichsonii* eller *Pachynematus imperfectus*, som alle lever på lerk) og plasserer med mandiblene sin larve på plantevepslarven. Bemerkelsesverdig er det også at arten parasitterer både bivoltine (*P. laricis*) og univoltine (resten) arter. Om våren parasitteres *P. laricis* (1. generasjon), *P. wesmaeli* og *Pa. imperfectus*. Parasitten utvikler seg da umiddelbart, uavhengig av om verten er uni- eller bivoltin. Ved den andre svermingen flyr også *P. erichsonii* og *P. laricis* (2. gen.) som da parasitteres. Men denne gang går parasitten i diapause for først å fly neste vår.

Litteratur

- Morley, C. 1911. *British Ichneumons* 4, Tryphoninae. London.
- Kerrich, G.J. 1936. Notes on larviposition in *Polyblastus* (Hym., Ichn.). *Proc. ent. Soc. London* (A) 11, 108-110.
- Pampel, W. 1914. Die weiblichen Geschlechtsorgane der Ichneumoniden. *Z. wiss. Zool. Leipzig* 108, 290-357.

Zinnert, K.-D. 1969. Vergleichende Untersuchungen zur Morphologie und Biologie der Larvenparasiten (Hym., Ichn. und Braconidae) mitteleuropäischer Blattwespen aus der Subfamilie Nematinae (Hym., Tenthredinidae) I-II. *Zeitschr. Angew. Ent.* 67: 180-217, 277-306.

Forfatterens adresse:

Fred Midtgaard, NISK, postboks 61, 1432 Ås-NLH.

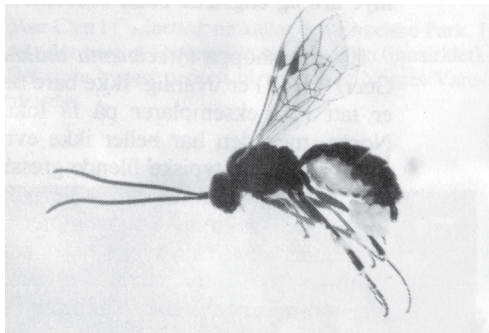

Fig. 1. *Polyblastus tener* ♀ med eggklynge ved basis av leggebrodde. Den er fra AK, Bærum: Ostøya 10.VI.1984 leg. F. Midtgaard. Foto: Tor Gulliksen.

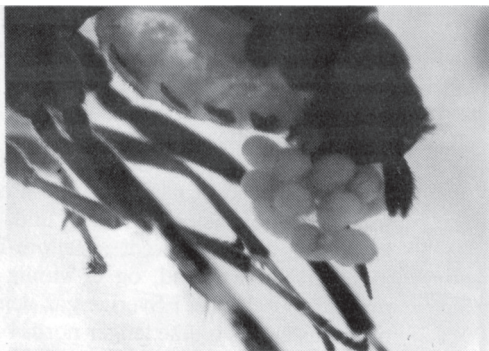

Fig. 2. Nærbylde av eggene på hunnens bakkropp. Samme dyr som i Fig. 1. Foto: Tor Gulliksen.

Ny nordgrense for eikegresshoppa (*Meconema thalassina* De Geer) og litt om den Engelske Park i Oslo

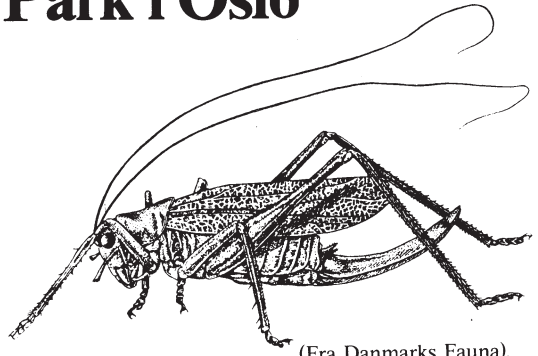
Preben Ottesen

Av våre 29 norske gresshopperarter er eikegresshoppa en av de sjeldneste. For tre år siden oppdaget jeg imidlertid helt overraskende en stor bestand i den Engelske Park «midt» i Oslo, bare 2 km vest for Slottet. De svermer om natten mot lys i en boligblokk, og skaper mye uro og engstelse blant beboerne!

Eikegresshoppa (*Meconema thalassina* De Geer) (Fig. 1) er uvanlig. Ikke bare det at den er tatt i få eksemplarer på få lokaliteter i Norge, men den har heller ikke evnen til å frambringe den typiske filende gresshoppelåten. I stedet sitter hannen stille på en gren høyt oppe i trekronene og trommer bakbeina mot underlaget. Den svake lyden som framkommer, trrr... trrr... trrr..., er bare hørbar på noen meters avstand. Når arten i tillegg er nattaktiv, er det kanskje ikke så rart at folk flest unngår å legge merke til den.

Det var først i 1964 at eikegresshoppa ble observert i Norge. Dette skjedde på Tjøme i Vestfold, hvor det etter flere gjenfunn må konstateres at det fins en fast bestand (Fjellberg 1970). Det samme gjelder den frodige Tromøya utenfor Arendal, hvor den senere er funnet gjentatte ganger (J.H. Simonsen, pers.med.). Den lever helst på eik, særlig i parker eller små skogholt, men kan også besøke andre løvtrær som hassel, lind, alm og lønn. Den er vidt utbredt i mellom-Europa, inkludert sør-England, og er vanlig i Danmark (Holst 1970). I Sverige går den nesten til Bohuslän, men ikke lenger nord. I Finland fins den ikke (Ander 1945).

Nordligste-rekorden ble satt høsten 1983

(Fra Danmarks Fauna).

Fig. 1. Eikegresshoppa er en mellomstor løvgresshoppe (fam. Tettigonidae), 11-16 mm lang. Den lys grønne fargen er nærmest litt «selvlysende» i tonen. På halsskjoldets ryggside (mellom hodet og vingefestene) har den en karakteristisk tynn, lys gul stripe. Denne sees imidlertid ikke på figuren over. Som andre løvgresshopper har hunnen et langt eggleggingsrør. Hos eikegresshoppa er det sabelformet og 8-9 mm langt. Hannen mangler dette, men har lengre haletråder (*cerci*) enn de fleste andre gresshopper. Eikegresshoppa er langt mindre og lysere enn den vanlige grønne løvgresshoppa (*Tettigonia viridissima*).

da eikegresshoppa dukket opp i store mengder hos oss og i våre naboers stuer, baderom og soveværelser. Mange synes de var ufyseelige og var redde dem. Undertegnede ble stadig vekkt tilkalt — og skaffet på den måten mange flotte eksemplarer til sin samling!

Hvorfor dukket de så opp her midt i Oslo, på Skøyen rett bak Frognerparken? Hemmeligheten var at vi flyttet opp til dem. Leilighetene er bygget tett inn i Den Engelske Park, et rikt tilplantet, men nå «forfalt» edelløvskogsområde med svære eik, lind, bok, ask, lønn m.m., og som hører inn under Skøyen Hovedgård. Vi bor bokstavelig talt oppe i trekronene. Eikegresshoppa tiltrekkes av lys på sine

nattlige utflukter og kommer på denne måten flyvende inn. Siden de første funnene i 1983 har den vært en åreviss besøkende fra august og utover hele høsten fram til frostnettene. I min samling står det nå 6 eksemplarer, men jeg dumper borti ca. 10 i året.

Den Engelske Park — sårbar og verneverdig

Den Engelske park, som ikke er noen vel-frisert park, men en nærmere 200 år gammel «urskog», er forøvrig et flott område å kikke i. Man må bare være helt klar over at området er uhyre sårbart og verneverdig. Parken er liten og ligger inneklemt mellom bebyggelse og veier på alle kanter i et av landets største pressområder (Fig. 2). Striden om området har pågått lenge. Etter en heftig naturverndebatt i 70-årene ble det besluttet å ut-

nytte området, som også omfattet store jordbruksarealer, til boligbygging. Naturen gikk nok en gang tapende ut, og området er derfor i dag betraktelig redusert i forhold til hva det var for 10 år siden. Det resterende området har ingen formell vernestatus, men alle insektsamlere som føler seg fristet til å besøke stedet må fare meget varsomt fram og ikke f.eks. løsne bark fra døde eller døende trær, eller på annen måte rasere treverk. Det er likevel nok å titte på mens man spaserer rundt. Kommer man f.eks. over noen svære, myke kjuker som står ved foten av grove eiker eller på stubber, kan man på overflaten av dem finne billene *Hallomenus binotatus* og *H. axillaris* (Melandryidae), *Mycetophagus piceus* (Mycetophagidae) og en mengde interessante kortvinger, bl.a. *Atheta ebenina*, som

Fig. 2. Skøyen-området, slik det så ut for bare noen år siden. I dag er jordene Hoff og Silkestrå samt deler av skogen rundt Casinetto bebygget. Skogen er anlagt i tilknytning til Skøyen Hovedgård (som sees

over C'en i Casinetto), og kalles den Engelske Park. I dag står bare et lite område uberørt igjen (innsirklet). Det store bygget nederst til venstre er Norges Varemesse.

riktignok er tatt i AK tidligere, men utover det bare på et fåtall lokaliteter i Fennoscandia. Rundt disse lysebrune soppene, som likner svovelkjuke, men trolig er en annen art (storkjuke *Grifola gigantea*?) svermer det forøvrig mange store, hvitpudrete fluer som jeg aldri har sett noe annet sted. I det hele tatt er det mye tresopp og sopp i området. I noe kullaktig sopp (*Ustulina deusta*) ved foten av en lønnestubbe vanket det i sommer mengder av *Mycetophagus atomarius* (Mycetophagidae), og i noe skivesopp i skogbunnen fant jeg i fjor en nye kortvinge for Norge, *Gyrophaena joyioides*. Det sjeldne «urskogsreliktet» *Xylophilus (Xylobius) corticalis* (Eucnemidae) har jeg også funnet i parken. Mange av trærne er tydelig merket av insektangrep. Iblandt kommer man over ganger i trevirket av ekstremt store dimensjoner. Jeg har ennå ikke greid å finne ut hvem som kan ha laget dem, men det er trolig noen store trebukker. Imidlertid er valsehjorten (*Sinodendron cylindricum*) vanlig og lager sine tydelige spor. Det er også mye spor av mindre biller, bl.a. *Xestobium rufovillosum* som dog er Norges største borebille og vanlig i eik, flere andre mindre biller, og mange treborende insekter fra andre ordener. Det er også vanlig med små maur av slekten *Lasius* i trærne. Dette

gir grobunn for en meget rik billefauna, som mer eller mindre er avhengig av maurene. En slik art er den store og sorte kortvingen *Zyras funestus* som jeg tok ved foten av en eik der den jaktet på maurene. Inne i en hul eik fant jeg engang et fuglerede, kanskje var det også mus som hadde gamle bol der inne. Massen ble sollet, og ut «randt» det med *Gnathoncus buyssoni* (Histeridae) og en rekke artige Latrhidiider, Cryptophagider og Staphylinider.

Jo, området har mye å by på. Jeg nevner kort de svære komposthaugene som ligger mellom Frognerparken og Skøyen Hovedgård. Her har jeg funnet *utrolig* mye bra! Men mer om dette siden.

Litteratur

- Ander, K. 1945. Catalogus Insectorum Sueciae. V. Orthoptera. *Opusc. Ent.* 10, 127-134.
 Fjellberg, A. 1970. Contribution to the knowledge of Norwegian Orthoptera. *Norsk ent. Tidsskr.* 17, 107-108.
 Holst, K. Th. 1970. Kakerlakker, Græshopper og Ørentviste. *Danmarks Fauna* 79, 221 s. G.E.C. Gads Forlag. København.

Forfatterens adresse:

Preben Ottesen, Universitetet i Oslo, Biologisk institutt, Avd. for zoologi, Postboks 1050 Blindern, 0316 Oslo 3.

Fig. 3. Sommerek. Fra venstre kvist med blad og blomster, kvist med typisk blad og frukt (eikenøtt) og til slutt en vinterkvist.

J. 85

Fig. 4. Andre edellauvtrær fra den Engelske Park.

a,b,c og d: Ask (vinterkvist, blomst, blad/frukter og vintersilhuett.

e,f,g og h: Bøk (blad/frukt, frukt med nøtter, vinterkvist og vintersilhuett.

Sommerens billefangst på Nordmøre og i Trøndelag - del 1

Oddvar Hanssen

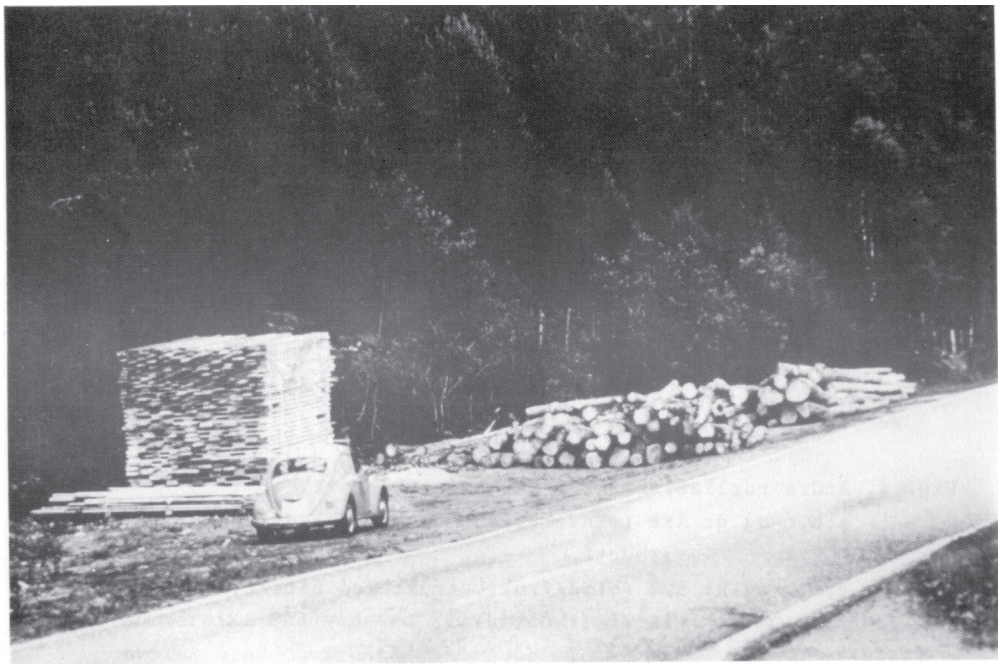
Etter flere somre på rad med regn og lite sol, fikk vi endelig en pen sommer igjen. Trøndelagsentomologene har i år kunne boltre seg i sol og insekter heime, og ikke vært nødt til å emigrere til Østlandet for å få se levende insekter (dvs. biller). Flere steder i Trøndelag har det nærmest vært rekordår for plageinsekter, spesielt i indre deler av Nord-Trøndelag. I tette svermer av sviknott, mygg og klegg, har vi faktisk hanket inn så mange «bra» billearter, at vi syntes det var verdt noen ord i Insekt-Nytt.

Fangsten har hovedsakelig vært konsentrert til kommunene Sunndal, Oppdal, Stjørdal og Lierne. I denne artikkelen blir fangsten fra Sunndal og Oppdal omtalt, og i neste nummer fortsetter vi med Stjørdal og Lierne.

I tillegg til ordinær snoking etter dyr, har det vært brukt ulike felletyper, som antagelig har gitt flere godbiter enn vi ennå er klar over. I den skrivende stund er kun en brøkdel av materialet artsbestemt, men endel karakteristiske arter vil i det følgende bli omtalt.

Furutømmer ved Sliper i Oppdal kommune, hvor det tidlig i juli ble tatt arter som *Chrysobothris chryso-*

tigma, *Cortodera femorata*, *Acmaeops marginata* og *Thanasimus rufipes*.

Sunndal (MRI)

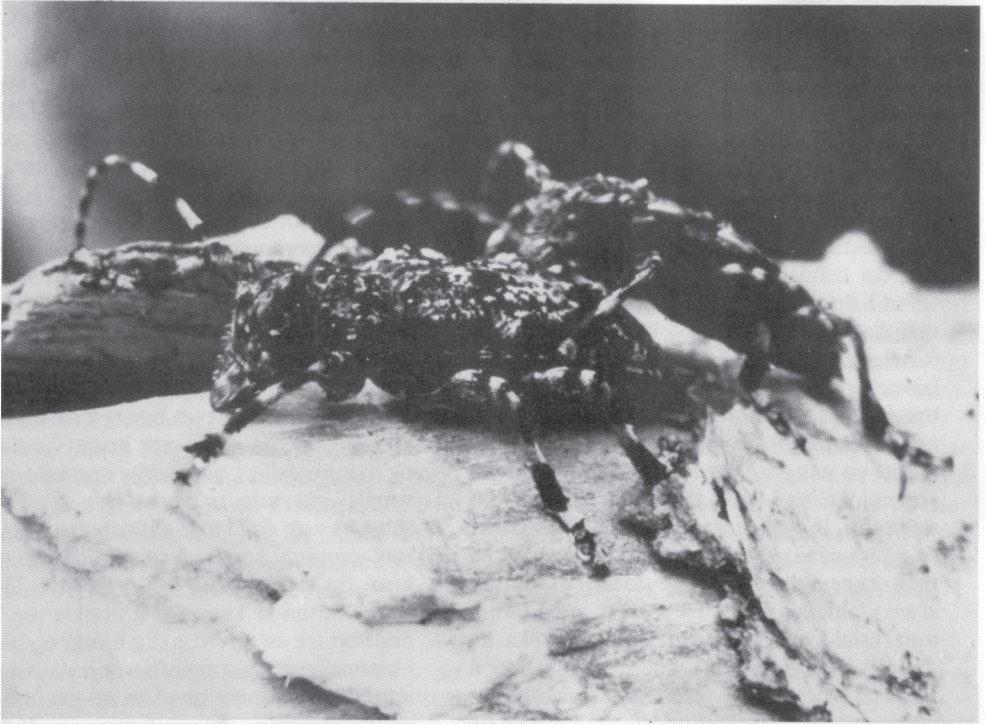
Den vestvendte og bratte lia helt innerst i Sunndalsfjorden, Oppdølstranda, har en utpreget varmekjær vegetasjon. Blandingsskogen av furu, alm, hassel, osp, selje, hengebjørk, vanlig bjørk, gråor m.m. avløses av urterike vegkanter og svaberg ned mot sjøen. Den gamle gjengrodde fylkesvegen på utsiden av tunnelene har et spesielt frodig plante- og insektliv. Våren kommer ekstremt tidlig her, det hender faktisk at bjørkelauvet spretter ut i slutten av april, og allerede rundt 17. mai kan det myldre av bl.a. vepsebukker (*Clytus arietis*). Kontinuerlig fangst med malaisetelt, vindusfeller og fallfeller har gitt et bra resultat nå i sommer. Av løpebiller kan nevnes *Badister lacertosus*, som tidligere kun er tatt en gang i Norge (SFI) og ellers på en annen lokalitet i Sunndal. I motsetning til sin slektning *B. bipustulatus*, som foretrekker solrike tørrbakker, finnes *B. lacertosus* på mer skyggefulle og fuktige steder. Vi har tatt arten i fallfeller inne i tett gråorskog og i mjørdurt/tistel-kratt. Ellers har vi tatt flere eks. av *Dascillus cervinus*, en art som stort sett er å finne på blomstrende urter og busker, og som i Norge tidligere er kjent nord til HOI, ON og HEN. Videre har eucnemiden *Microrhagus pygmaeus* vist seg å være alminnelig her, og det blir ny nordgrense for Fennoscandia. *Trixagus carnifrons* utgjør ny nordgrense for Norge. Av borebiller kan nevnes den relativt vanlige og vestlige arten *Grynobius planus*, og de mer sjeldne *Ptilinus fuscus* og *Xyletinus ater*. *Oedemera femorata*, som i vårt land foreløpig ikke er tatt andre steder enn i Sunndal, har vist seg å være lokalt tallrik også her i Oppdølstranda. På varme dager i siste halvdel av juni og hele juli, kan den sees vanlig på blomster av skjermplanter, vendelrot, skogstorkenebb og tistler. Av trebukker er *Leptura quadrifasciata* og *L. maculata* svært vanlige. Ellers har vi tatt de ospelevende *Acanthoderes clavipes* og *Xylotrechus rusticus*, samt *Pogonochaerus hispidulus* som er kjent for å yngle i hasselgreiner. Til slutt kan nevnes *Aromia moschata* (moskusbukk), *Leiopus nebulosus*, *Tetrops praeusta* og *Stenostola* sp. Barkbillen *Scolytus laevis* (almesplintborer), har også

vist seg å være alminnelig her. Dette er også ny nordgrense for Fennoscandia.

NØ-siden av selve Sunndalen har også mye varmekjær løvskog og urterike enger. En av de største rasmarkene i dalen (200 m x 700m) er et sammenhengende teppe av urter og busker, bl.a. vokser det hagtorn her. Lokaliteten kalles Orheiman, og er først og fremst kjent for sin sommerfuglfauna (mer enn 20 arter dagsommerfugler). Av biller er *Oedemera femorata* rett og slett tallrik her.

Ved Hoel finner man en frodig blandingskog av bl.a. hengebjørk, gråor, alm og hassel. Flere gamle hengebjørker ble her for noen år siden nedlagt av snøras, og stammene er etterhvert blitt bevokst av knuskkjucker. Her er det i sommer brukt vindusfeller og stammefeller, og mange spesielle tre- og sopplevende arter er påvist. Den mest interessante er nok den store anthribiden *Platyrhinus resinus*, som i vårt land tidligere kun er kjent fra HES, NEN, BØ, VE, TEI, TEY og VAY. Arten er kjent for å utvikle seg i soppinfisert tre av hovedsaklig bjørk, og går ofte i brannskadet og soppinfisert bjørk. Av andre arter som er funnet her, kan nevnes *Ampedus pomorum*, *Microrhagus pygmaeus*, *Xyletinus ater*, *Oedemera femorata*, *Abdera flexuosa*, *Acanthoderes clavipes* og *Leiopus nebulosus*. På forsommeren i 1984 tok ellers Dagfinn Refseth ett eks. av *Badister lacertosus* i fallfeller her.

Andre spesielle billelokaliteter har vi funnet på Gjøra, helt øverst i Sunndalen. Den kalkrike Gjørahaugen, er kjent for sin spesielle flora, hvor både vestlige og østlige plantearter møtes. Lia her er praktisk talt full av døde bjørkestammer med kjucker, bl.a. på grunn skogsprøyting for endel år siden. Av karakteristiske arter som finnes på kniv- og knuskkjucker her, kan nevnes *Bolitophagus reticulatus*, *Abdera flexuosa*, *Orchesia micans*, *O. minor*, *Hallomenus binotatus* og *Tetratoma ancora*. Her finnes antagelig også den sjeldne *Tetratoma fungorum*, som ble tatt lengre nede i Sunndalen (Hoås) i fjor høst. På Gjøra har vi ellers funnet arter som den ospelevende borebillen *Ptilinus fuscus*, trebukkene *Spondylis buprestoides* og *Acanthoderes cla-*

Acanthoderes clavipes er funnet opp gjennom hele Sunndalen og opp til 540 mo.h. i Gråura (Oppdal).

vipes, samt den lille skjønne blåskinnende snutebillen *Ceuthorrhynchus viridanus*. Den lever utelukkende på den korsblomstrede planten berggull, og er i Fennoskandia tidligere bare kjent fra Gudbrandsdalen (OS og ON). Etter tips fra Arne Fjellberg, som for noen år siden fant den her (ny for STI og MRI), tok vi flere eks. i dette området nå i sommer.

Oppdal (STI)

Den sydvendte lia som strekker seg fra Lønseth og ned til fylkesgrensen ved Gjøra, domineres av tildels gammel furuskog med innslag av hovedsakelig hengebjørk, vanlig bjørk, osp og selje. Vegkantene har ellers et rikt innslag av blomstrende urter i juni-juli, bl.a. kung og ulike erteplanter. Den foran-

nevnte *C. viridanus* er her vanlig å se på blad og stengler av berggull. Den stadig nevnte *Acanthoderes clavipes* er her funnet på tørre stammer og vedlagre av bjørk og osp flere steder helt opp til 540 m.o.h.! På en tømmerlagerplass for furu ved Sliper (520 m o.h.), ble det i overgangen juni-juli tatt noen uhyre interessante billearter. Et eks. av granpraktbilleren *Chrysobothris chrysostigma*, ble selvfølgelig tatt av en sommerfuglsamler (!) — herr Jørn Nikolaysen. Vi må bare innrømme at dette var det første funnet av arten nord for Dovre. Den yngler antagelig i furu, ettersom det kun står noe plantet gran her. Videre ble de to sjeldne trebukkene *Cortodera femorata* (1 eks.) og *Acmaeops marginata* (2 eks.) tatt svermende på duftende furuplanker omgitt av blomstrende furutrær. Dette er det tredje

kjente funnsted for *C. femorata* i Norge, da den fra før er tatt i BØ og AK. *A. marginata* er tidligere kjent fra en rekke regioner (AK, BØ, TEY, VAY, NSY og FØ). Som foregående art er den lokal og fåtallig innen hele sitt utbredelsesområde, noe som delvis kan forklares ved imagines korte levetid. *C. femoratas* «sjeldenhet» kan muligens forklares ved at den er kjent for å sverme i toppen på blomstrende furutrær. Andre trebukker som var vanlige på denne lokaliteten, var bl.a. *Ase-mum striatum*, *Judolia sexmaculata*, *Pogonochaerus fasciculatus*, *Callidium violaceum* og *Monochamus sutor*. Ellers ble nemonychiden *Chimberis attelaboides* og maurbillen *Thanasimus rufipes* tatt på furutømmer her.

Ut fra dyrgeografiske aspekter som spredning, innvanding og reliktføremster, er

mange av funnene foran interessante. De nevnte lokalitetene er verd enda nærmere undersøkelser, kanskje er det bare toppen av et isfjell vi hittil har oppdaget. Det rapporteres om funn av flere ekstremt sydlige billearter i Møre og Romsdal fra forrige århundre, bl.a. *Strangalia attenuata* og *Anaglyptus mysticus*. I samme anledning kan det være verdt å nevne at verdens nordligste eikeskog finnes et stykke ute i Sunndalsfjorden, i Tingvoll kommune. Hva skjuler seg for eksempel der?

Vel, det er lov å drømme litt. I neste nummer av Insekt-Nytt er vi som nevnt tilbake med rapport fra sommerens fangst i Stjørdal og Lierne.

Forfatterens adresse:

Oddvar Hanssen, Zoologisk institutt, Universitetet i Trondheim, 7055 Dragvoll.

Furubukken *Monochamus sutor*, fotografert på Sliper (Oppdal) i slutten av juli. Arten var tallrik her i hele juli.

Systematikerses systematikk

(Bestemmelsesnøkkel for underartene av

Jan Henrik Simonsen

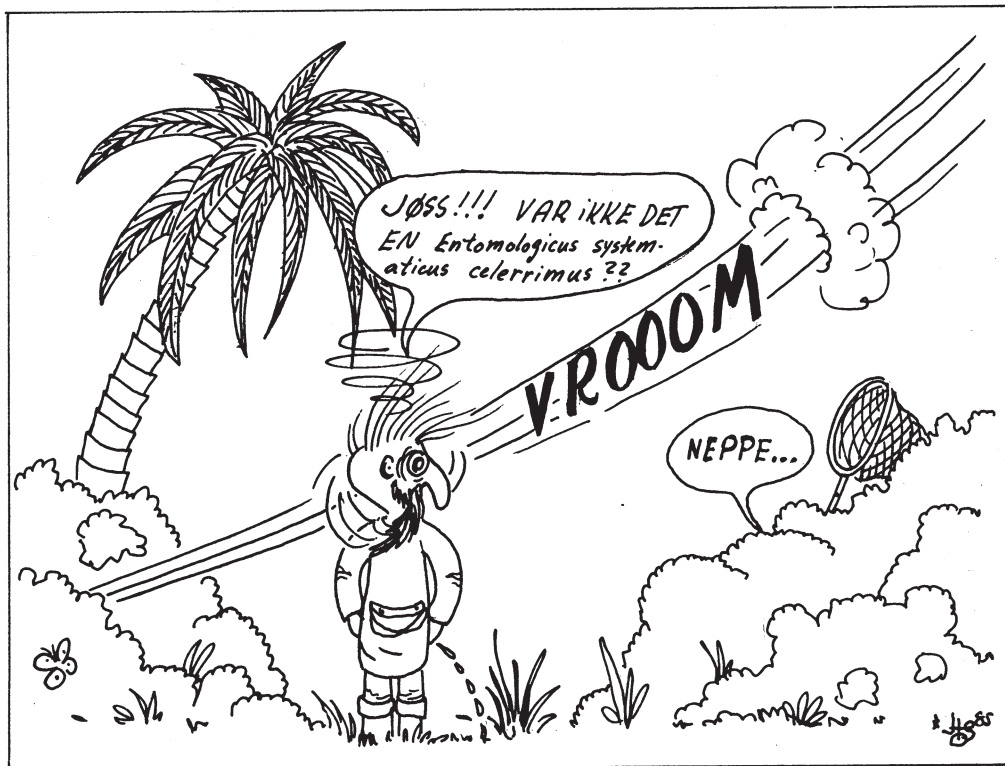
Denne meget nyttige bestemmelsesnøkkelen dukket første gang opp i 1952 (*Entomologische Zeitschrift* no. 7), pp. 49-53). Forfatteren var Dr. Walter Stritt. Siden har den vandret gjennom både brasilianske og engelske tidsskrifter før den endelig nå har dukket opp i *Insekt-Nytt*. Dessverre har vi ikke greid å skaffe illustrasjoner av de forskjellige underartene, men vi tror at et vanlig speil kan gjøre nytten hos enkelte av våre lesere. Lykke til!

1. Systematiker «sens. lat.», bare opptatt med å bestemme arter 2
- Systematiker «sens. strict.», 5
2. «Allround», bestemmer arter innen alle ordener.
E. s. universalis.
- Spesialist 3
3. Meget pertentlig. Beholder utlånt materiale i ett år, returnerer det deretter med alle ben og antenner intakt. *E. s. accuratus*.
- Beholder utlånt materiale på mer ubestemt tid 4
4. Freidig. Returnerer aldri utlånt materiale og beriker dermed sin egen samling. *E. s. immodestus*.
- Beskjeden. Beholder noen få dubletter og returnerer deretter resten sammen med noen eksemplarer fra sin egen samling. *E. s. modestus*.
5. Publiserte enten resultatene sine lynraskt, eller venter med det i minst 10 år 6
- Opererer med et mer «normalt» tidspunkt for publisering 7
6. Kjapp. Publiserte før all aktuell litteratur er gjennomgått for å være sikker på å være førstemann. *E. s. celerimus*.
- Nølende. Venter i årevis med å publisere nye arter, oppdager forferdet til slutt at han har ventet for lenge. *E. s. cuncator*.
7. Åpenbart historisk interessert 8
- Annerledes 9
8. Elsker antikviteter, graver i gammel litteratur, oppdager synonymer, står fast på reglene om opprinnelige navns prioritet og endrer gamle tradisjonsrike navn. *E. s. antiqueratus*.
- Forvirrende. Lager så mange komplikasjoner i sin gruppe at det til slutt er umulig å se noen som helst sammenheng. *E. s. confusionalis*.
9. Produktiv. Beskriver en ny art hver dag. *E. s. fecundissimus*.
- Mer normalt tempo 10
10. Selvgod. Ser på seg selv som ufeilbarlig og tåler ikke kritikk. *E. s. infallibilis*.
- Små eller ingen tendenser til ufeilbarlighet. . 11
11. Bygger egne artikler på andres observasjoner 12
- Egne observasjoner er basis for publikasjoner 13
12. Pedagogisk, retter data, feilstavede navn og andre detaljer med profesjonell nøyaktighet. *E. s. pedagogicus*.
- Framfusende, retter andres feil og bruk av navn uten først å rådføre seg med disse forfatterne. *E. s. usurpans*.

13. Legger mulighetene åpne for egne arter ved å anse andres for å være synonymmer. *E. s. synonymicus*.
- Normalt aktiv med hensyn på synonymmer . 14
14. Sterke tendenser til å dele opp slekter, helst bare én art i hver slekt. *E. s. generagenerans*.
- andre tendenser 15
15. Tendenser til å slå sammen 16
- Tendenser til å splitte opp 17
16. Storprodusent av «Synonymnytt», der mange arter blir slått sammen til én. *E. s. adstringens*.
- Lager gjerne artsgrupper uten tanke på artenes geografiske utbredelse. *E. s. circulosus*.
17. Legger stor vekt på klimatiske variasjoner i miljøet, eller tilhenger av firedelt, såkalt quaternær nomenklatur 18
- Uten disse tilbøyeligheter 19
18. ØKOLOG, mikroklimaentusiast (1 km i horisontal- og 100 m i vertikalplan). *E. s. microclimaticus*.
- Finner utrolig mye glede i å dele underarter opp i varieteter. *E. s. infinitesimalis*.
19. Gammeldags, typematerialet for nye arter utgjøres av ett individ 20
- Moderne, beskriver aldri nye arter ut fra enkeltindivider 21
20. Legger vekt på fargevariasjoner, samt på form og plassering av «flekker». *E. s. maculigaudens*.
- Hår og børster på utvalgte kroppsdeler betyr mest. *E. s. setigauaudens*.
21. Elsker taxonomiens tallmagi, drømmer om et datasystem der insektene kan plasseres ut fra sansynlighetsberegninger og matematiske funksjoner. Diskuterer ofte med statistikere om lihet-skoeffisienter, regressjonslinjer og andre oversanselige kriterier. *E. s. cyberneticus* subsp. n.
- Avbalansert systematisk entomolog, kan ikke plasseres i noen andre av gruppene i denne tabellen. *E. s. systematicus*.

Oversetterens adresse:

Jan Henrik Simonsen, Zoologisk Museum,
Sarsgt. 1, 0562 Oslo 5

Praktbilla *Lampra rutilans* F., fam. Buprestidae

Stig Otto Hansen
Larvik Insekt Klubb (L.I.K.)

Praktbillene (Buprestidae) er en overveiende tropisk billefamilie. Det er kjent over 15.000 arter i verden, i Norge kun 27 arter. De fleste av de norske artene må betegnes som sjeldne eller svært sjeldne. Flere arter er ikke tatt med sikkerhet de siste 50-60 år. For noen arters vedkommende er det usikkert om de fremdeles finnes her i landet. I denne sammenheng kan arten *Chalcophora mariana* (kjempepraktbilla) spesielt nevnes. Arten, som er knyttet til furuskog, er tidligere kjent fra fylkene Aust-Agder, Telemark og Akershus. Manglende funn og observasjoner kan ha sammenheng med at få samlere i nyere tid har vært på aktuelle områder til rett tid. I Øst-Sverige er den bl.a. i senere år funnet i gamle opplagrete jernbanesviller.

Praktbillene er utpreget varmekjære, og kan finnes på trestammer, blader eller blomster på varme solfylte sommerdager. Billene er fargerike, ofte rent metallisk glinsende. En rekke lidenskapelige billesamlere har gjennom årenes løp erfart at artene i denne familie er meget sky, og lett tar til vingene ved forstyrrelser. De kan derfor være vanskelig å fange — noe som sikkert er uttrykt ganske uhemmet på forskjellige måter!

En av våre vakreste arter, *Lampra rutilans* F. (Fig. 1), er meget sjelden og finnes i det sydlige Norge. Arten er ikke tatt i Sverige eller Danmark. *Lampra rutilans* F. kjennetegnes ved å være skinnende grønnlig, grønnblå eller gyldengrønn. Vingedekkenes sidepartier er ofte rustrøde. En rekke mindre sorte flekker sees på vingedekkenene. Lengde 12-15 mm. Arten er knyttet til og utvikles i lindetrær (*Tilia*). Lind finner en særlig i de kalkrike områ-

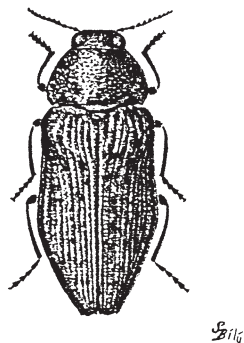

Fig 1. *Lampra rutilans* er en av våre vakreste praktbiller, ja, en av våre flotteste insekter overhode. En svart/hvit tegning kan på ingen måte rettferdiggjøre dens briljerende glans. Arten er uhyre sjelden. Lever på lind (*Tilia*).

dene rundt indre del av Oslofjorden, gjerne sammen med andre edelløvtrær som eik, ask og lønn.

Forfatteren har undersøkt egnede områder på Bygdøy i Oslo ganske nøye, og har vært heldig i år. Store deler av Bygdøy er bebygget, men ennå kan man finne mindre områder som er forholdsvis «uberørte». Jeg har vært på utkikk etter sydvestvendte områder med jevn blanding av unge og gamle lindetrær. Er man heldig kan man finne lindetrær hvor deler av køvkronen er skadet eller har visnet helt bort. Dette er tegn som kan tyde på at angrep av *L. rutilans*. En meget energisk feltaktivitet på en slik lokalitet ble belønnet

med hele 8 eksemplarer over en periode på 14 dager. I samme område ble trebukken *Exocentrus lusitanus* L. observert i ganske store antall. *E. lusitanus* er visstnok tatt svært få ganger i Norge, og bare i Akershus fylke.

Jeg oppfordrer billesamlere til å være på utkikk etter våre få, men eksklusive arter innenfor fam. Buprestidae.

Jeg mottar gjerne henvendelser fra samlere som har gjort interessante funn, og som mener å ha gode lokaliteter på uvanlige arter.

Skriv eller ring til
Stig Otto Hansen,
Eckersbergsgt. 21,
0266 Oslo 2, tlf. 02-44 13 13

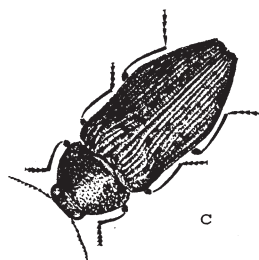
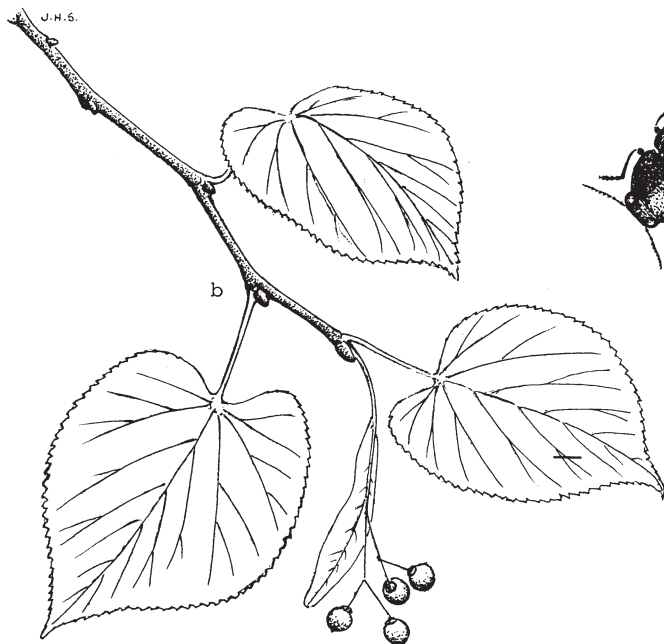

Fig. 2. a: Lindeblomster.

b: Lindekvist med blad og modne frukter.

c: *Lampra rutilans* F. (forstørret i forhold til linden).

NEF's pinseekskursjon 1985

Lars Ove Hansen

Årets pinse-ekskursjon ble arrangert av Drammenslaget. Arrangementet ble lagt til SIF-hytta på Konnerud. 40 stykker stakk innom!

Hytta var utmerket — men terrenget kanskje ikke det mest spennende. Spesielt savnet vi de edlere løvtrærne. Nåletrær og mindre krevende trær dominerte. Et større myrområde grenset også opp til hytta. Inne var det vel 30 sengeplasser, kjøkken, strømuttak og god plass til å preparere og bestemme insekter. Prisen var for de som ville ha sengeplass kr. 25,- ellers kr. 10,- pr. natt.

Dessverre led området av sein våring, så snø var ennå å finne rundt hytta da de håpe-

fulle deltakerne innfant seg. Deltagerantallet var ca. 40, men helt eksakt tall har vi ikke fordi endel bare «stakk innom» så vi ikke fikk registrert dem. Hovedvekten av deltagerne kom fra området Drammen-Oslo, ellers kom folk fra Ås, Sarpsborg, Larvik, Kristiansand, Raufoss, Rollag, Ringebu og Trondheim. Det ble opprettet et bibliotek inne i hytta, med en stor mengde litteratur. Flere binokularluper var også satt opp.

Billefolket holdt seg vesentlig rundt hytta, mens sommerfuglsamlerne var mer ivrige på å komme rundt i distriktet. Været holdt seg forholdsvis bra selvom det var noe vekslende

Systematisk slaghåving. ↑

↓ Arrangørene fra venstre: Yngvar Berg, Lars Ove Hansen og Devegg Ruud. Foto: O.K. Syvertsen).

med både perioder med sol og regnskurer. Men spesielt kaldt var det ikke og dette gjorde sitt til at nattfangsten ble forholdsvis bra. Vi hadde på forhånd satt ut UV-lamper noen steder i Drammen. Noen lamper ble også satt ut rundt hytta, men da våringa var såpass sein der oppe gav denne fangsten mer tidliglyvende dyr enn det som ble samlet inn i Drammen sentrum.

Selvom pressemelding ble sendt ut og avisene innbudt, ble pressedekningen meget dårlig. Den ene store Drammensavisa uteble helt, den andre innfant seg, men lagde et villedende referat som ikke var å lese i avisa før over ei uke etter Pinse.

Siste natta tok noen av de mest ivrige sommerfuglsamlerne med seg aggregat opp i Brageråsen rett opp for Drammen sentrum. Her finnes noen meget fine sydvendte skråninger med masse fine løvtrær. Alle edelløvtrærne er representert (også Bøk) og foruten nåletrærne finnes også lerk. Men med lys der ble det for mye for de stakkars Drammenserne så de ringte til politiet som kom for å se hva som foregikk. Men de tok det hele med godt humør så lokkingen kunne fortsette uten proble-

mer!

NEFs formann stakk også innom en tur for å se hvordan det hele forløp. Det virket som det var bred enighet om at dette måtte for fremtiden bli et obligatorisk arrangement.

Økonomisk bar det hele seg så vidt det var. Visse igjenglemte effekter sto igjen når deltagerne hadde forlatt hytta; en kjølebag med matvarer og termos, et belte og et par strømper. Dette kan fås tilbake ved henvendelse til en av oss i Drammenslaget.

Vi vil oppfordre deltagerne til å sende inn funnlistene sine til Drammenslaget slik at en fullstendig funnliste kan bli publisert i neste nummer av Insekt-Nytt. Hvis noen også har gode fotografier fra pinsen ville det også vært fint om de også ble sendt med.

Drammenslaget vil takke alle deltagerne for et hyggelig arrangement og håper å kunne si på gjensyn neste pinse til tilsvarende ekskursjon et annet sted.

*Drammenslaget / NEF
v/Lars Ove Hansen
Sparavollen 23, 3000 Drammen.*

Fra lokkingen i Bragernesåsen, Yngvar Berg (t.v.) og Svein Svendsen (t.h.) ivrig opptatt

rundt lampa. (Foto: O.K. Syvertsen).

NEF INFORMASJON!

Debatt: Data-utvalg i NEF

I forrige nr. av *Insekt-Nytt* etterlyste Sigmund Hågvar entomologenes meninger om hvilke typer av informasjon som bør være tilgjengelig i et data-arkiv. Fred Midtgaard har svart.

Mine intensjoner med å foreslå opprettelsen av et datautvalg i foreningen for et par år siden var, ved siden av de grunner Hågvar nevner i *Insekt-Nytt* (1985) 10 (2): 20, følgende:

— Når en ønsker låne materiale av en bestemt gruppe fra offentlige samlinger vil svært ofte være: «Vi vet ikke om vi har noe, men du er velkommen til å komme hit og ta ut materiale av gruppen». Hvis museene laget oversikter over hva de hadde lagret av materiale bestemt til en høyere eller lavere gruppe, vil det kunne være til meget stor hjelp ved forespørsler. Grupperinger i slekt, familie eller endog orden (med tilleggsopplysninger om fangstmåte, sted og tid, som: indet. Hyme-

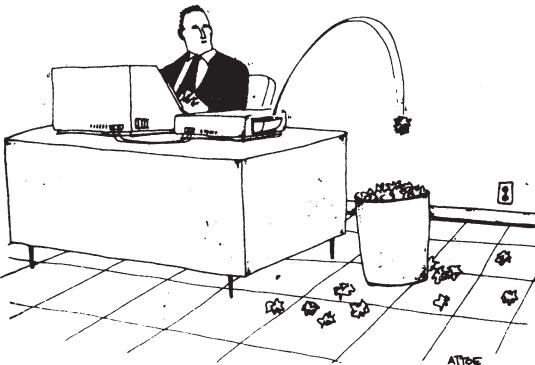
noptera, barberfelle, VE, Tjøme: Mostrand, 1973) vil som oftest gi den nødvendige tilgjengelighet for spesialister. En felles liste for alle offentlige samlinger (da også med en kode for hvor og hvordan materialet er lagret som: ZMBE, alkohol, rom 3, hylle 4), og som stadig ajourføres, vil være ønskelig. Bergen er valgt som eksempel fordi de har uvanlig store mengder nyere materiale og meget ryddig oppbevaring.

— Mindre viktig er lagring av alle fangsttopplysninger for arter. Det vil i så fall kun være mulig for utvalgte, sjeldne arter. Bortsett fra dagsommerfugler er det kun en håndfull samlere innen hver gruppe, og ikke sjelden vil en eller flere av dem ha god oversikt over tidligere og nye funn.

Alternativt til plotting av alle funn av arter, kunne man tenke seg at det kun ble listet ett funn fra hver EIS-rute. De fleste samlere er amatører, hvorav få vil ha utstyr til å ajourføre slike lister og kart. En viss kontroll med bestemmelsene vil også være ønskelig. Alt i alt vil neppe mye være vunnet fremfor de metoder vi nå bruker. En annen ting er at et «ferdigplottet EIS-kart» i hendene på en ikke-spesialist lett vil kunne medføre feiltolkninger.

— Det mest nyttige i faunistisk sammenheng mener jeg vil være utbredelseskataloger (etter det reviderte Strand system), hvor det til stadighet vil kunne fåes et «ferskt» ajourført eksemplar på printeren for distribusjon til spesielt interesserte. Nye distriktsfunn vil selvfølgelig måtte publiseres i samleartikler etterhvert, men slike kataloger vil likevel kunne være til stor nytte fordi det går lenge mellom hver ny katalog som publiseres, og fordi slike ikke finnes for de fleste ordener.

Til slutt har jeg lyst til å nevne at kart er vel

og bra for grupper hvor vi kjenner utbredelsen meget godt (som dagsommerfugler), men for den altoverveiende del av Norges insektfauna vil en grov inndeling (enten: Nord-Norge og Midtnorske fjell, Sørøst-Norge o.l. eller: distriktsinndelingen (VE, AK, HES osv.)) være et meget langt skritt fremover, og vil i de fleste sammenhenger gi fullgod informasjon sammenholdt med eventuelle biologiske opplysninger (f.eks. AK, BØ, VE i stengler av *Impatiens noli-me-tangere*).

Glem ikke at samlere i første rekke har be-

hov for hendige kategorier fremfor voluminøse og detaljerte kart. I vernesammenheng argumenterer vi med «vern av mangfoldet i norsk natur» og «uten insektene stopper naturen» — er det da ikke spesielt viktig å få klarlagt hvor mange av de «omlag 12.000 - 15.000 norske insektarter» som i det hele tatt finnes i Norge?

Fred Midtgaard
Norsk Institutt for skogforskning
1432 Ås-NLH

europa
information
centre
for
nature
conservation

Naturopa med temanummer om truede insekter

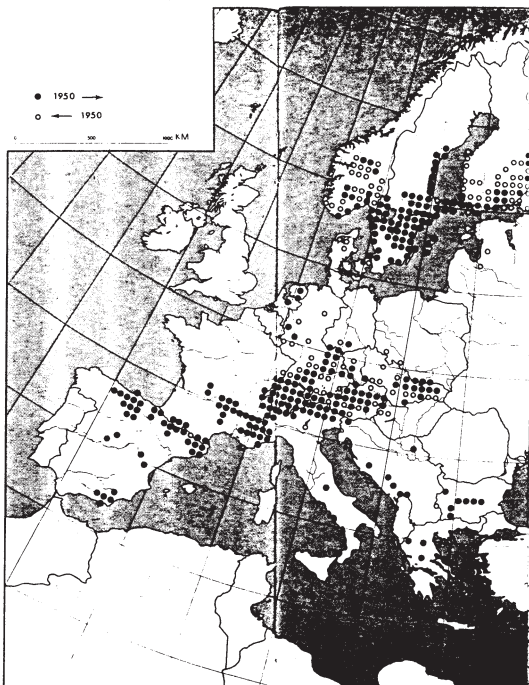
Naturopa no. 49, 1985. 32 sider. Council of Europe.

I hånden holder jeg en flott trykksak. Heftet fullt av klare oversikts- og temaartikler om truede insekter i Europa, og én artikkel, som skulle interessere mange her i Norge, omhandler EIS-systemet. Forfatteren, Marc Meyer, er generalsekretær i «Cartographie des Invertébrés Européens» (CIE). Artikkelen gir EIS-systemets historikk, anvendelse, nåværende status og framtid. Et kart over apollo-sommerfuglens utbredelse i Europa viser tydelig systemets visuelle klarhet. Andre temaartikler i bladet omhandler bl.a. øyestikkere, gresshopper, og årsaker til enkelte insekters nedgang i løpet av de siste tiår.

Heftet er spekket med flotte fargebilder av insekter. Anbefales.

Preben Ottesen

Kan bestilles gjennom:
Irene Siguenza, Miljøverndepartementet, Myntgaten
2, Postboks 8013, 0013 Oslo. Tlf.: (02) 11 90 90.

An example of a distribution map on a European scale (*Parnassius apollo*)

BENFIDAN

Alt i insektrequisitter

Pris-Eks.		
Insektnåle (sorte)	d.kr.	16,50
Insektnet komplet 2 delt	d.kr.	88,00
Skandinaviens Dagsommerfugle i Naturen	d.kr.	275,00

Holmevej 27 2860 Søborg Danmark

Arkivskap ønskes

Papirene flyter i Insekt-Nytts-redaksjon! Hvordan få system i bilder, artikler, gamle originaler, brev etc.? Jo, med et arkivskap, selvfølgelig! Vet du om et gammelt (men ikke defekt) arkivskap som ønsker å flytte på seg — til sterkt redusert pris eller aller helst gratis? Vi henter det hvis det befinner seg i rimelig avstand fra Oslo.

Henvendelse:

Insekt-Nytt

Universitetet i Oslo, Biologisk institutt, Avd. for zoologi, Postboks 1050 Blindern, 0316 Oslo 3.

Tlf.: (02) 45 45 40

Danmarks Fauna til salg

- Nr. 24. Cicader
- 28 Stankelben
- 31 Biller VII Bladbiller og Bønnebiller
- 44 Biller X Blødvinger m.m.
- 50 Biller XII Heteromerer
- 58 Biller XVI Rovbiller 2
- 59 Biller XVII Rovbiller 3
- 64 Biller XX Tillægsbind
- 66 Tovinger 2
- 68 Tovinger III
- 69 Biller XXI
- 70 Tovinger IV
- 74 Biller XXIII Smældere og Pragtbiller
- 76 Biller Sandspringere og Løbebiller
- 77 Adselbiller og Stumpbiller m.m.
- 78 Biller XXVI Andet tilægsbind

Etter en liten våropprydding har jeg en del bøker jeg gjerne vil selge. De er alle bind i Danmarks Fauna. Se liste over. Hvert bind selges for kr. 15,-. Evt. frakt kommer i tillegg. Jeg har også ca. 180 selvkonstruerte klekkebøtter å selge. Disse selges for kr. 10,- pr. stk. Klekkebøttene er brukt til å klekke kongleinssekt.

Vennlig hilsen
Rune Fardal, Ekeli, 1440 Drøbak. Tlf.:
(02) 93 36 31

Møteprogrammer

Send inn møteprogrammer til Insekt-Nytt! Dette er gratis PR! Selv om et eller flere av møtene alt har funnet sted når Insekt-Nytt utkommer, gjør ikke det noe. Det er artig å lese om hva som har skjedd også! Merk for øvrig innleveringsfristene (side 2).

Red.

3.-6. august 1986

Nordiske entomologmøde 1986. København

Kontakt: Thomas Pape, Zoologisk Museum, 3. avd., Universitetsparken 15, DK - 2100 København Ø, Danmark.

17.-24. august 1986

The First International Congress of Dipterology. Budapest, Ungarn.

Kontakt: Dr. László Papp., Zoological Dept., Hungarian Natural History Museum, Baross u. 13, Budapest, H-1088, Ungarn.

24.-29. august 1986.

Third European Congress of Entomology, Amsterdam, Nederland.

Three parallel sessions are scheduled:

1. Ecology of water insects.
2. Specific environmental adaptations in terrestrial insects.
3. Theoretical and practical aspects of insect protection.

Kontakt: Secretary for Congress Organisation, 3rd European Congress of Entomology, Congress Office Vrije Universiteit, Postbus 7161, 1007 MC Amsterdam, Nederland.

31. aug. -5. sept. 1986

International Conference on Tropical Entomology, Nairobi, Kenya.

Kontakt: International Conference on Tropical Entomology, P.O. Box 30772, Nairobi, Kenya.

NEF DRAMMEN 1985

HØSTENS PROGRAM

Høsten er over oss igjen og vi kan ønske vel møtt til høstens møter.

1. Nattlokking. Fredag 6. september:

Igen blir det nattlokking på MIF-hytta ved Hagatjern. Vi tar de vanlige forholdsregnene d.v.s. regn er ikke avlysningsgrunn, men temperaturen bør ikke gå for mye under 10°. Ved tvil kontakt styret. Det blir gode muligheter for å få preparert fangsten.

Møtested: Utenfor Bragernes kirke kl. 19.00.

2. Sommerens fangst: Mandag 28. oktober:

Her blir det mulig å få bestemt det du har av innsamlet materiale. Utover dette vil vi også ha et enkelt program med lysbilder. Det blir antagelig også en ekspert fra sentralt hold som vil hjelpe til.

Møtested: Rekl. fotograf Devegg Ruuds lokaler i Nedre Storgt. 51, kl. 19.00.

3. Julemøte. Fredag 13. desember:

Som vanlig avslutter vi året med det obligatoriske julemøtet. På programmet står følgende: Lysbildeforedrag om sommerfugler i Mexico ved Lars Ove. Han vil bl.a. ta dere med på overvintringsplasser for Monarken.

Videre blir det utlodning av et eksemplar av boken: SKANDINAVIENS DAGSOMMERFUGLE I NATUREN av Henriksen og Kreutzer (signert eksemplar).

Selvfølgelig blir det også bespising, derfor så vi helst at dere meldte dere på til møtet på forhånd så vi vet hvor mye mat som må lages. Ring en i styret noen dager i forveien. (Devegg: 83 36 43)

Møtested: Hos Lars Ove i Sparavollen 23 i Drammen. Tlf.: 83 56 40.

NEF avd. Oslo og Akershus
Postboks 61, 1432 Ås-NLH**MØTE OG EKSKURSJONSPROGRAM
HØSTEN 1985****Lørdag 14. september:****Faunaen i døde/døende trær.**

Møtested der Bygdøyvn. treffer Sjølystvn. (rett ved Norges varemesse). En lang rekke insekter er knyttet til døde og døende trær. Ikke minst er billefaunaen i slike trær interessant. Vi håper på godt vær!

Ekskursjonsleder: Preben Ottesen, Stig Otto Hansen.

Torsdag 3. oktober:**Sommerens fangst.**

På høstens første innemøte vil alle være velkommen til å fortelle om interessante oppdagelser som har vært gjort i løpet av sommeren. Eventuelle lysbilder er velkomne. Møtet holdes på *Zoologisk museum kl. 19.00.* (Møt presis, porten stenges). Avsluttes ca. kl. 21.30.

Torsdag 7. november:**Viklere (Tortricidae).**

Leif Aarvik vil prate og vise lysbilder om denne interessante og tallrike sommerfuglfamilie. Møtet holdes på *Zoologisk museum kl. 19.00.* (Møt presis, porten stenges). Avsluttes ca. kl. 21.30.

Torsdag 5. desember:**De norske humler.**

Astrid Løken vil gi oss en orientering om de norske humlene. Hun har i mange år arbeidet med denne gruppe og har bl.a. utarbeidet tabeller og utbredelsesoversikter over artene. Etter foredraget vil det bli vist bilder fra ekskursjonene NEFOA har hatt i sommerens løp, eller fra turer ellers av entomologisk interesse. Ta gjerne med lysbilder.

Møtet holdes på *Zoologisk museum kl. 19.00.* (Møt presis, porten stenges).

Noen nyttige hjelpemidler

Vi har vel alle etterhvert utviklet et avhengighetsforhold til en eller annen spesiell teknikk eller et redskap. Hos meg har det utviklet seg slik at jeg føler meg nokså hjelpeløs uten hårgaffel, minutien-nål-krok, øyehårpensel, øyeoperasjonsaks, urmakerpinsett og mårhårspensel.

Mårhårspenselen og urmakerpinsetten bruker vel de fleste. Øyeoperasjonsaksen er ganske kostbar, men særdeles anvendelig til å klippe av sagen hos plantevepshunner. Dertil er den jo grei å ha hvis noen i familien skulle få grå stær!

I en artikkel med tips til billesamlere (Leiler, T.-E. 1979. Tips till skalbaggsamlere. *Ent. Tidsskr.* 100 (1), 23-27) ble hårgaffelen utførlig beskrevet i 1979. Jeg laget meg umiddelbart min egen, som sidenhar vært i nesten daglig bruk. Den består av en trepinne, et hårstrå og litt tape (Fig. 1). Helt uunværlig til å holde glatte dyr (Årevinger, biller) fast med under preparasjon, og når en skal ta fram genitaliene. Mange bruker insektnåler med krok på under preparasjon. Ved bruk av de vanlige nålene (00, 000) har jeg ikke klart å få kroken så liten som nødvendig når en skal dra frem valvene fra genitaliekapselen på årevinger. Men en minutien-nål i skaft (f.eks. pennekraft) som presses forsiktig mot en glassplate gir en krok som er ypperlig til det bruk (Fig. 1).

Øyehårpenselen er et skaft (f.eks. en fyrstikk) med en dråpe syntetisk lim på spissen. I limet restes et øyevippår. Prøv å ta en titt på et øyevippår i lupe. Det er ganske tykt, for

så mot spissen å avsmalne sterkt. Dette gir en ypperlig miniatyr-pensel til å rense urenheter bort fra små dyr.

*Fred Midtgaard,
Norsk Institutt for Skogforskning
Postboks 61, 1432 Ås-NLH*

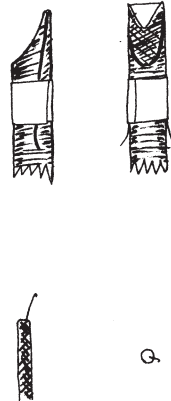

Fig 1. Øverst: hårgaffel fra siden og bakfra, nederst: minutien-nål-krok fra siden og ovenfra.

Rettledning for bidragsytene

Manuskripter må være feilfrie, men enkelte overstrykninger og rettelser i manus godkjennes såfremt de er tydelige. Alle større artikler (over 1 side i bladet) må være maskinskrevet, helst med dobbelt linjeavstand. Mindre arbeider kan være håndskrevne hvis de er meget tydelig (dette gjelder særlig navn).

Insekt-Nytts populærvitenskaplige hovedartikler struktureres som følger: 1) *Overskrift* 2) *Forfatteren* (eks navn) 3) *Artikkelen*, gjerne innledet med en kort tekst som fanger leserens oppmerksomhet og som trykkes med fete typer (en ingress). Splitt hovedteksten opp med mellomtitler. Bruk populære mellomtitler, eks. «Fra malurt til tusenfryd» istedenfor «Næringsplanter». 4) *Evt. takk til medhjelpere* 5) *Sammenheng* på norsk eller engelsk (maks. 175 ord) 6) *Litteraturliste* 7) *Forfatteren*(eks adresse(r)) 8) *Billedtekster* 9) *Evt. tabeller*.

Alle disse punktene kan følge rett etter hverandre i manus. Det er ikke nødvendig med separate ark. *Latinske navn* understrekes i manus. Andre understrekninger foretas av redaksjonen. Send bare ett eksemplar av manus. Bruk for øvrig tidligere nr. av Insekt-Nytt som eksempel.

Litteraturlisten utformes etter de samme retningslinjer som er gitt i NEF's fagtidsskrift *Fauna norv. Ser. B* (se dette), men med to unntak: listen ordnes i *norsk alfabetisk rekkefølge* på forfatternavn, og det

engelske pp. for «pages» kan byttes ut med s. for «sider».

Illustrasjoner. Vi oppfordrer bidragsytene til å legge ved fotografier og/eller tegninger. Insekt-Nytt limes opp i A4-format. Tegninger, figurer og tabeller bør derfor innleveres ferdige til å klistres inn i bladet, tilpasset 8.8 cm bredde for en spalte, eller 18.5 cm bredde for to spalter. Dette vil spare redaksjonen for både tid og penger, men vi kan forminske dersom det er umulig å levere inn i de ønskede formater. Fotografier innleveres uavhengig av spaltebreddene, men send ikke svart/hvit fotos som er vesentlig mindre enn den planlagte størrelse i bladet. Farge-dias kan innleveres, men svart-hvit bilder gir best kvalitet. Store tabeller bør innleveres ferdige til trykk (altså som illustrasjoner).

Korrektur. Forfattere av større artikler vil få tilsendt et eksemplar for retting av trykkfeil. Det må sendes tilbake til redaksjonen senest dagen etter at man mottar det. Store endringer i manuskriptet godtas ikke. Korrektur på små artikler og notiser foretas av redaksjonen.

Særtrykk har vi ikke muligheter for å gi, men forfattere av bladets hovedartikler vil få tilsendt 5 eksemplarer av bladet gratis.

Norsk Entomologisk forening

Postboks 70, 1432 Ås-NLH.

Postgiro: 5 44 09 20, Brattvollveien 107, Oslo 11.

Styret:

Formann: Karl Erik Zachariassen, Zoologisk institutt, Universitetet i Trondheim, 7055 Dragvoll ((07) 59 62 99). **Nestformann:** Sigmund Hågvar, NISK, postboks 61, 1432 Ås-NLH ((02) 94 96 97). **Sekretær:** Trond Hofsvang, postboks 70, 1432 Ås-NLH ((02) 94 94 51). **Kasserer:** Lise Hofsvang, Brattvollveien 107, Oslo 11 ((02) 28 17 56). **Styremedlemmer:** Fred Midtgaard, NISK, postboks 61, 1432 Ås-NLH ((02) 94 96 95). – Tore R. Nielsen, Jewelveien 19D, 4300 Sandnes ((04) 67 46 40). – Lars Ove Hansen, Sparavollen 23, 3000 Drammen.

Distributør:

(Salg av alle trykksaker fra NEF).
Jac. Fjeldalen, postboks 70, 1432 Ås-NLH ((02) 94 94 39).

Kontaktpersoner for forskjellige insektgrupper:

Teger: Sigmund Hågvar, NISK, postboks 61, 1432 Ås-NLH ((02) 94 96 97). **Bladlus:** Christian Stenseth, postboks 70, 1432 Ås-NLH ((02) 94 94 41). **Sommerfugler:** Leif Aarvik, Tårnveien 6, 1430 Ås. ((02) 94 24 66). **Tovinger:** Tore R. Nielsen, Jutulveien 19D, 4300 Sandnes ((04) 67 46 40). **Biller:** Torstein Kvamme, NISK, postboks 61, 1432 Ås-NLH ((02) 94 96 93). **Årevinger:** Fred Midtgaard, NISK, postboks 61, 1432 Ås-NLH ((02) 94 96 95). **Andre grupper/generelle spørsmål:** Trond Hofsvang, Postboks 70, 1432 Ås-NLH ((02) 94 94 51).

Lokalforeninger i NEF:

Tromsø entomologisk klubb, v/Arne Nilsen, Tromsø museum, 9000 Tromsø. **Trøndelagsgruppa av NEF,** v/Trond Nortug, Zoologisk institutt, Universitetet i Trondheim/AVH, 7055 Dragvoll. **Entomologisk klubb i Bergen,** v/Lita Greve Jensen, Zoologisk museum, Muséplass 3, 5000 Bergen. **Jæren entomologklubb,** v/Knut Rognes, Havørnbrautene 7A, 4040 Madla. **Larvik Insekt Klubb,** v/Bjørnar Borgersen, Gonveien 61B, 3260 Østre Halsen. **Drammenslaget NEF,** v/Devegg Ruud, Tomineborgveien 52, 3000 Drammen. **NEF avd. Oslo & Akershus,** v/Fred Midtgaard, NISK, postboks 61, 1432 Ås-NLH.

Innhold

Insekt-Nytt nr. 3, 1985, Årgang 10

Zachariassen, K. E. Formannens ord	4
Midtgaard, F. En «levendefødende» Ichneumonidae	5
Ottesen, P. Ny nordgrense for eikegresshoppa (<i>Meconema thalassina</i> De Geer) og litt om den Engelske Park i Oslo	6
Hanssen, O. Sommerens bildefangst på Nordmøre og i Trøndelag — del I	10
Simonsen, J. H. Systematikers systematikk (Bestemmelsesnøkkel for underartene av <i>Entomologicus systematicus</i>)	14
Hansen, S. O. Praktbilla <i>Lampra rutilans</i> F., fam. Buprestidae	16
Hansen, L. O. NEF's pinsekskursjon 1985	18
NEF informasjon (Møter, kontakt, tips, m.m.)	21

ISSN 0800-1804

